

**STV1000 / Eksamen høsten 2018 / Sensorveiledning / Raino Malnes
(r.s.malnes@stv.uio.no)**

Om spørsmål 1

Hvordan kan oppfatningen begrunnes?

Den kan begrunnes med en abduktiv slutning fra det som er observert (og har direkte empirisk belegg), til den beste forklaringen av det som er observert. Men det finnes andre mulige forklaringer på observasjonen, enn den at et militærkupp er i gang. Den abduktive slutningen må derfor bygge på bakgrunnskunnskap (det vil si antagelser som man ikke setter spørsmålsteget ved) som så å si favoriserer den nevnte forklaringen. – Kandidater som har med det siste poenget, svarer svært godt på spørsmålet.

Hva skal til for at oppfatningen er sann?

At den overensstemmer med virkeligheten, som i dette tilfellet vil si at et militærkupp faktisk er i gang.

Om spørsmål 2

Machiavelli begynner med å si at et visst mønster er observert. I lys av dette mønstret kan oppfatningen han gir uttrykk for, begrunnes induktivt: Det som lenge har vært tilfellet, vil fortsette å være tilfellet.

Machiavelli forsetter med et resonnement som handler om rasjonell handling. Fordi man (a) trenger støttespillere for å sette i verk en sammensvergelse, og (b) er nødt til å hente støttespillerne blant misfornøyde borgere, og fordi (c) det er farefylt å røpe planen for noen som er misfornøyd, vil de aller fleste som overveier å sette i gang en sammensvergelse, komme til at den neppe vil lykkes, og la være å forsøke. Resonnementet bygger på den antagelsen at folk er rasjonelle, og at de anser hverandre for å være rasjonelle. Men det fremgår av den siste setningen i sitatet at Machiavelli ikke utelukker at noen som er utilfredse, og får del i en plan om sammensvergelse, lar seg overmanne av følelser, og blir med. Så det er ikke utenkelig at den som forsøker seg, lykkes, og følgelig ikke utenkelig at noen forsøker seg. – Pluss til kandidater som har med det siste (nokså subtile) poenget.

Kort fortalt er altså svaret på spørsmål 2 Machiavellis prediksjon er dels induktivt begrunnet, dels teoretisk begrunnet. Den teoretiske begrunnelsen (som dreier seg om rasjonalitet) er hovedsaken. Men de som får med seg begge, fortjener et stort pluss i karakterberegningen.

Om spørsmål 3

Begrunnelsen er en abduktiv slutning fra observasjon av det folk svarte, da de ble spurt hva de mente, til en påstand om hva de mener. Påstanden er med andre ord at en kritisk holdning finnes, og begrunnelsen er at forekomsten av denne holdningen forklarer at folk svarer det de svarer. En måte å angripe oppgaven på, er å sette spørsmålstegn ved berettigelsen av den slags slutning – i alminnelighet eller i dette konkrete tilfellet.

En annen måte å angripe oppgaven på, er å påpeke at det *tredje* og det *fjerde* – kanskje også det *andre* – svaret som er referert, ikke uten videre lar seg tolke som uttrykk for kritikk av velferdsstaten. Og det *første* svaret kan vanskelig tolkes som annet enn uttrykk for oppslutning om velferdsstaten. Så det er (mildt sagt) diskutabelt om Olstads konklusjon har støtte i hans funn.

Om spørsmål 4

En politisk orden ... kan sies å bestå av en eller flere (sammenbundne) institusjoner som kan treffe bindende beslutninger med gyldighet for alle som bor innenfor et nærmere avgrenset territorium. Beslutningene er «offentlige»; de treffes på vegne av hele samfunnet, og kan i siste instans gjennomføres ved bruk av tvangsmakt. ...

Dette er konstitutiv forklaring. Det vil si at forklaringen går ut på at det og det har den og den beskaffenheten. Forklaringen besvarer et «hva er?»-spørsmål.

[D]et meste tyder på at det gode liv i sin alminnelighet er avhengig av en velfungerende politisk orden. Bare da kan innbyggerne ha mulighet for å oppleve tilstrekkelig sikkerhet, trygghet og velvære. En kan således med en viss rett hevde at politisk orden ikke bare er en *nødvendig* bestanddel av et fungerende samfunn, men til og med den *viktigste* bestanddelen i et slikt samfunn.

Dette er en årsaksforklaring (som er en variant av etiologisk forklaring), som går ut på at en velfungerende sosiale orden fører til «det gode liv i alminnelighet». Stort pluss til dem som utdyper dette poenget ved å gjøre seg tanker om hva det vil si at orden er henholdsvis (a) et «nødvendig» vilkår og (b) det «viktigste» vilkåret for «det gode liv». Bemerk at ordet «bestanddel» kan forvirre. Den kan sette noen på den tanken at vi har å gjøre med en konstitutiv forklaring av «det gode liv». Men av det Egeberg ellers sier, fremgår det at han er opptatt av hva som fører til at livet blir godt.

Det er ikke alltid så lett å se denne betydningen i et velfungerende samfunn: Den politiske ordens grunnleggende betydning for ve og vel tas for gitt og kommer gjerne i skyggen av det daglige politiske liv.

Denne delen av teksten handler om holdninger. Påstanden er at en viss holdning – den holdningen at politisk orden er betydningsfull – ikke kommer klart til uttrykk når den politiske orden er på plass. Egeberg antyder også at holdningen heller ikke melder seg under slike omstendigheter. Folk er ikke klar over hvor høyt de setter politisk orden, før de mister den.

Antakelig ser vi klare betydningen av (fravær av) politisk orden i samfunn som er i virkelig alvorlig krise. Den syriske borgerkrigen med desperate og skadde mennesker i ruinhaugene har vist med tydelighet behovet for helsetjenester og ingeniørkunnskap. Men først og fremst trenger samfunn i en slik situasjon politisk orden.

Her tar argumentasjonen en normativ vending. Samfunnet trenger orden for å være godt å leve i. En tidligere formulering – «det gode liv i alminnelighet» – innvarsler den normative vendingen.

En kritisk kommentar kunne være påstanden om årsakssammenheng mangler belegg. Det samme gjør påstanden om folks holdning til politisk orden. Vi er henvist til å ta Egeberg på ordet på begge punkter. En annen kritikk kunne være at heller ikke den normative påstanden ledsages av en begrunnelse.

Om hele oppgaven

Oppgaven er vanskelig, og spørsmålene 2 og 3 er vanskeligst. Hvis 1 og 2 er besvart på en tilfredsstillende måte, er kandidaten halvveis til toppkarakter. Er også 3 eller 4 besvart godt, rykker kandidaten enda nærmere toppen, og hvis både 3 og 4 (i tillegg til 1 og 2) er besvart godt, er toppen definitivt nådd. En og annen småfeil bør ikke stå i veien for A, hvis helhetsinntrykket er klart positivt.

--

Jeg kvier meg for å foreslå en formel for beregning av samlet karakter. En tommelfingerregel kunne være at 3 og 4 teller mer enn 2, som i sin tur teller mer enn 1. Men la for all del ikke denne regelen komme i veien for godt skjønn.

--

Jeg har sagt uttrykkelig til studentene at de *ikke* skal kaste bort tid på å skrive innledning til, og avslutning av, besvarelsen(e). Jeg har også innskjerpet at de ikke skal bekymre seg om lengden på besvarelsen. Noen får sagt mye med få ord; andre bruker flere ord; det kan bli en veldig god besvarelse av begge deler.